

'Dit was het mooiste geschenk dat ik hem kon geven. En hij mij'

Eric de Mildt

rv

Na zes chemobehandelingen keerde de kanker toch weer terug bij Ole Hansen. Over zijn hele lijf, en onbehandelbaar. Hij wist het zeker: geen morfine meer, geen palliatieve zorgen. Twee maanden later vloog hij van zijn woonplaats Londen naar Brussel voor euthanasie. Partner Linda Deverell (62): 'Hij bleef maar herhalen: ik hou van jou. En toen deed hij glimlachend zijn ogen dicht.'

SOFIE VANLOMMEL

Ole is gestorven op vrijdag 13 april 2012 om 11u50. Een mooie lentedag. Mijn verjaardag. Of hij nu een dag of een week later was gestorven, het maakt geen verschil. Eigenlijk was dit het mooiste

geschenk dat ik hem kon geven, en hij aan mij: totale verlossing. Verlossing van een lichaam dat hem in de steek heeft gelaten.

"Drie jaar eerder had hij te horen gekregen dat er een tumor in zijn maag zat. Hij keek mij aan en hij zei: 'Als ik doodga, vind ik dat oké. Geen tranen, geen vragen, geen 'arme ik'.'

"Zo was hij. Niet sentimenteel. Ik antwoordde dat hij zich geen zorgen hoefde te maken over mij of over zijn kinderen. We zouden alle nodige behandelingen volgen. En dat was dat.

"Het was zeker niet zo dat Ole op dat moment klaar was om te sterven, of dat het hem niets kon schelen. Hij wilde heel graag beter worden. Maar hij had geen angst voor het onbekende. Dood was voor hem deel van het leven. Hij was areligieus. Als er geen wetenschappelijk bewijs is, dan bestaat het niet. Daar was hij als kind al achter. In zijn vroegste jeugdherinneringen speelt hij op het kerkhof om zijn vriendjes te bewijzen dat het onzin is te geloven in spoken, geesten of de Kerstman. Hij prikte de mythes door.

"Hij had wel interesse voor religie, en respect. Hij zocht de rust van kerken op om na te denken. Ole heeft maanden in Varanasi doorgebracht (Indiase stad waar hindoes hun doden aan de oevers van de Ganges verbranden, SVL), in de tijd dat yoga nog geen aerobics was. In Varanasi kom je er snel achter: waar de dood echt op neerkomt, wat een lichaam eigenlijk is. Het maakt niet uit of je al dan niet religieus bent, of je gelooft dat de geest verder leeft of niet. Het lichaam is niet meer dan een omhulsel. Nu goed, dat kun je allemaal wel beweren. Je weet pas hoe je echt met de dood omgaat als de dood tegenover je staat.

"Hij heeft elke mogelijke

chemobehandeling gevolgd, oraal, per infuus, met dubbele doses. Het is onvoorstelbaar, maar je merkte amper iets aan hem. Geen klachten, geen gezucht. Hij deed het gewoon.

Expert in proteïneshakes

"Ole was het prototype Scandinavische vent. Staalblauwe ogen in een vierkante kop. Breedgeschouderd, smalle lenden. Maar de zware chemo had hem uitgeput. Hij verloor zijn smaak en eetlust. Het moeilijkste was om er voor te zorgen dat hij genoeg calorieën binnenkreeg. De operatie kwam pas na de chemo. Ik werd expert in amandelsmoothies en proteïneshakes.

"In april 2010 is hij geopereerd, tien uur aan een stuk. Hij lag twee weken op intensieve zorgen, waar de morfine binnendruppelde via zijn ruggemerg. Dat was onvermijdelijk. De tumor, zijn maag, de milt, een stuk van de pancreas en van de slokdarm zijn weggenomen. Zijn lichaam was in shock.

"De morfine maakte hem onrustig en angstig. Hij reageerde heel prikkelbaar op de verpleging, zei dat hij niet goed behandeld werd. Dat klopte helemaal niet, maar vooral: zo zou hij nooit gereageerd hebben als hij niet zo zwak en gedrogeerd was.

"Dat is het enige moment in het hele traject waarop ik mij heb afgevraagd: is het dit allemaal wel waard? Niet kunnen slikken of eten, invalide voor de rest van je leven. Amper twee maanden later kroop hij koppig zelf achter het stuur en reed helemaal alleen naar het platteland. Ik wachtte hem op in het buitenhuis waar mijn broer een feest organiseerde, vreselijk ongerust. Lijkbleek stapte hij uit de auto, uitgeput. Maar het was hem gelukt.

"Hij nam zware medicijnen en zijn lichaam moest nog wennen aan het feit dat zijn slokdarm nu rechtstreeks op zijn spijsvertering was aangesloten. Maar gezien de omstandigheden ging het prima. We gingen verder met ons leven. Gingen op reis. Het lag achter ons. Hij dacht er zelfs niet meer aan."

Wonderlijke dagen

"We vierden Kerst in New York en ik zag dat hij opeens geen koffie meer dronk. Zelf had hij niks door, maar ik voelde dat er iets aan de hand was. Na een familiebezoek aan Denemarken keerde hij terug met pijn in zijn nek, pijn die de osteopaat niet weg kreeg. En hij begon chronisch te kuchen. De kanker was terug, van zijn longen tot in zijn beenderen. Hij kon chemo krijgen, maar daar was geen denken aan. Genezen was geen optie, enkel de aftakeling verlengen. Je krijgt meer tijd, maar dat is tijd die je zwak, ziek en lijdend doorbrengt. Leven om te leven: we zagen het nut er niet van in. De dokters zeiden: nog twee à drie maanden.

"Als tijd zo kostbaar wordt en elk moment telt, gebeurt er iets heel bijzonders. Uren duren langer, dagen rekken op. Ik sliep amper, was twintig uur per dag in de weer. Binnenkort had ik alle tijd van de wereld om uit te rusten. Ik ging geen tijd verspillen die ik nog met hem kon doorbrengen.

"Het waren wonderlijke dagen. We huurden een flat in ons complex om zijn familie onder te brengen. Op een gegeven moment logeerden er zestien Denen in de buurt. Zo konden ze allemaal binnenspringen wanneer zij dat wilden, en zo lang blijven als nodig. Ole lag hier op de sofa te praten. De rust zelve. Zijn vrienden gingen als gebroken mensen de deur uit. Hij moest hen troosten. Natuurlijk was hij ook droef. Hij maakte zich zorgen over hoe het sommige vrienden zou vergaan. Maar met zijn eigen situatie zat hij niet in.

"We hebben fantastische

gesprekken gevoerd, over leven, dood en alle andere dingen die er toe doen. Niets bleef onbesproken of onuitgesproken. Zijn ziekte woog niet op de tijd die we samen beleefden. Waarom het moeilijker maken dan het al is?

Ideaal scenario

"Volgens het ideale scenario zou Ole spontaan en pijnloos inslapen, hier op de zetel. Het werd vrij snel duidelijk dat dat niet ging gebeuren. We probeerden de pijn te controleren met pijnstillers. Zijn ervaringen met morfine na de operatie waren zo naar. Zoals gezegd, Ole zag sterven als deel van het leven zag. Iets wat je ervaart, beleeft, erkent. Hij wilde zijn laatste dagen niet gedrogeerd en afwezig doorbrengen, ver van de wereld en van de mensen rondom hem.

"De verpleegsters van de palliatieve zorg zijn een keer over de vloer gekomen, zes weken voor zijn dood. Ze doen goed werk, maar het is een enorm tijdrovend en omslachtig proces vol doorverwijzingen en procedures. Tijd die je niet hebt als je nog twee maanden te leven hebt. Het klikte ook niet tussen ons. Ze slopen op kousevoeten door de kamer en fluisterden dat alles wel goed zou komen. Terwijl ze eigenlijk gewoon morfine komen toedienen. Ze praten om de dood heen, terwijl wij net heel duidelijk zeggen waar het op staat. Ik voelde mij behandeld als een kleuter. We hebben hen niet meer teruggezien.

"Ik nam contact op met Dignitas (een Zwitserse organisatie die geassisteerde zelfmoord mogelijk maakt voor terminaal zieken, SVL). We keken naar een documentaire over hun werk. Dat viel tegen. Ik hield niet van de sfeer en de setting, een gebouw op een industrieterrein. De enige plek in Zwitserland waar ze door een lacune in de wetgeving hun werk kunnen doen. Het klinkt bizar, maar die geforceerde huiselijkheid deed mij denken aan de manier waarop ze een hoerenkast sexy proberen

in te richten.

"Het echte probleem bij Dignitas was het drinken. Eerst krijg je een beker met een middel dat afstotingsverschijnselen tegengaat, een kwartier later drink je een gifmiddel. Dat kon Ole niet. Hij kreeg in één keer amper een half glaasje vloeistof binnen. De gedachte dat het zou kunnen mislukken was ondraaglijk.

"Als ik de beker nog maar zou aanraken, kon ik vervolgd worden voor doodslag. Er zijn mensen in Groot-Brittannië voor de rechtbank verschenen omdat ze hun partner in Zwitserland geassisteerd hadden. Ze hebben allemaal opschorting van straf gekregen, maar de gedachte is choquerend. Je gaat door het stervensproces van een geliefde en wordt daarna als een crimineel behandeld: waarom heb je je geliefde vermoord? Terwijl je, net uit die diepe liefde, er alles aan doet om ervoor te zorgen dat de persoon die je zo graag ziet vredig rust. Dat is het tegenovergestelde van moord.

"Ik kon niet geloven dat Zwitserland de enige plek ter wereld was waar we terecht konden. Onze huisarts ging mee op zoek. Zij heeft ons in contact gebracht met levensindeconsultatie (Ulteam, SVL) en het UZ in Brussel.

"We wisten dat Ole in Brussel in een ziekenhuis opgevangen werd, dat hij een infuus in zijn arm zou krijgen en dat alles onder begeleiding van dokters gebeurde. Dat was voor ons belangrijk, de rest irrelevant.

"Onze kansen om op tijd in België te geraken werden met de minuut kleiner. Oles lichaam was beetje bij beetje aan het afsterven. Op een gegeven moment wordt reizen, vliegen, te zwaar. Het moest nu gebeuren.

"De deur hier in Londen achter mij toetrekken was het allermoeilijkste moment. Ik wist dat ik alleen zou terugkeren. Maar voor Ole mocht het vooruit gaan."

Room with a view

"In het ziekenhuis keken ze eerst verrast op van onze vastberadenheid. Er moesten vragen gesteld worden en formulieren ingevuld. Er waren gesprekken met artsen en psychologen. Maar er was geen twijfel mogelijk. Je hoefde Ole maar in de ogen te kijken om te zien dat hij het meende.

"In het ziekenhuis kreeg hij een kamer op de zevende verdieping met een fantastisch uitzicht over Brussel. De hemel was helder en het weer mooi. Ik zat op zijn bed, zijn dochter en zoon aan zijn zij. We lachten en praatten, Ole zat comfortabel. Hij was klaar.

"Het duurt maar een paar minuten tot het middel begint te werken. Hij bedankte iedereen, het medische team, de dokters, de psycholoog, ons. Hij keek naar zijn kinderen, hij keek naar mij. Ik keek recht in zijn ogen en hij in die van mij en hij bleef maar herhalen: 'Elsker dig, elsker dig.' Ik hou van jou in het Deens. Hij lachte vaak met de Engelse gewoonte om tegen alles en iedereen I love you te zeggen. In het Deens zei hij, betekent het écht iets. Hij zei elsker dig en ik zei elsker dig en toen sloot hij glimlachend zijn ogen. Hij was weg en het was perfect.

"Het moment waarop hij stierf voelde alsof er een vulkaan in mij uitbarstte. Ik zuchtte en kreunde en weende. Tranen van verdriet mengden zich met tranen van opluchting en blijdschap. Vreugde omdat alles precies was gelopen zoals wij gehoopt hadden. Ik voelde de enorme bevrijding, de bevrijding van de pijn en van een lichaam dat niet meer kan. De ontlading voelde euforisch.

"We hebben nog een tijdje bij hem gezeten, om afscheid te nemen van dat lichaam dat je zo goed hebt gekend. Net voor we naar het ziekenhuis vertrokken waren, had ik in een opwelling rozenkoppen afgebroken van de verse bloemen op onze hotelkamer. De witte

bloemen hebben we bij hem achtergelaten, als eerbetoon aan zijn lichaam. Het vliegtuig wachtte. We zijn vertrokken."

As is zoek

"Hij wilde geen begrafenis. Iedereen had uitgebreid afscheid genomen. Er was geen behoefte aan een tweede vaarwel. In juni heb ik een grote bijeenkomst georganiseerd voor vrienden en familie. Je kan het beter een feest noemen. We zaten allemaal rond een grote tafel te praten en te eten en we hebben genoten. Dat paste veel beter bij hem dan een ceremonie.

"Zijn as is vier weken zoek geweest. De begrafenisondernemer had de urne gewoon met de Belgische post opgestuurd. Hij had duidelijk geen ervaring met onze situatie, en het moest ook allemaal razendsnel gebeuren. De zoete ironie wil dat Ole een echte reiziger was, iemand die regelmatig verloren liep. Zijn zoon en ik zegden lachend tegen elkaar: waar zou hij nu weer uithangen? Uiteindelijk is de as teruggekeerd naar de afzender en heb ik iemand naar Brussel gestuurd om de urne op te halen. Verder krijg je gewoon een overlijdensakte mee. Ole was een terminaal zieke kankerpatiënt, die is gestorven in een Europees ziekenhuis. Daar is niks vreemds aan. En het is legaal.

"Het recht op waardig sterven is een mensenrecht, waar iedereen een beroep op zou moeten kunnen doen. We laten zelfs dieren waardig inslapen. Al die hevige tegenstanders van euthanasie zouden het niet kunnen aanzien dat hun eigen kat of hond geen poot meer zou kunnen verzetten, verteerd door kanker.

"In zijn familie of vriendenkring is nooit een woord van verzet gevallen, mogelijk ook omdat we zo open over alles spraken. Ik weet dat sommige kennissen zijn keuze afkeuren. Er zijn mensen die het vermijden om er met mij over te

praten. Andere vragen hoe het gaat en als ik zeg: 'Het gaat wel', dan kijken ze me ernstig aan en zeggen: 'Maar hoe gaat het écht met je?' Of ze zeggen me hoe ik me zou moeten voelen, of ze grijpen de kans om over hun eigen problemen te praten. We zijn veel te bang voor de dood.

"Als je sterft verlaat de energie, de kern van een wezen, het lichaam. Ik noem het energie, iemand anders de geest. Het komt op hetzelfde neer. Ik heb geen greintje geloof in mij, maar ik voel Ole heel dicht bij mij. In het vliegtuig op weg naar huis zag ik hem zo voor mij, salto's springend in de wolken.

"Ik heb het afgelopen jaar wat afgereisd, vrienden bezocht over de hele wereld. Het voelde als een lange vakantie samen. Als je in een goede relatie zit hoef je niet elke minuut van de dag samen door te brengen om de aanwezigheid van de ander te voelen. De gedachte dat hij of zij er is, ergens, volstaat. Ik probeer niet zweverig te klinken, maar zo voelt het nog steeds.

"Onze tijd samen was veel te kort. We kenden elkaar nog maar zes jaar. We hadden net een buitenhuis gekocht, zouden voor het eerst samen naar India reizen. We maakten plannen, we hadden nog zo veel te doen. Het had veel langer mogen duren maar dat was geen optie dus het heeft geen in om daarover te tobben. It was quiet a journey.

Ole Hansen werd net geen 68 jaar oud.